

Nr 178.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1942 (nr 550) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen m. m.; given Stockholms slott den 3 mars 1944.

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1942 (nr 550) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen m. m.

GUSTAF.

Thorwald Bergquist.

F ö r s l a g

till

L a g

angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1942 (nr 550) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen m. m.

Härigenom förordnas, att lagen den 30 juni 1942 med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen m. m., vilken enligt lag den 9 april 1943 (nr 166) gäller till och med den 30 juni 1944, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1945; dock att 6, 14 och 16 §§ i lagen skola från och med den 1 januari 1945 hava ändrad lydelse på sätt nedan anges.

6 §.

Sökes patent å uppfinning som i 5 § sägs och finner granskningsnämnden, att uppfinningen är av sådan betydelse för rikets försvar att den alltjämt bör hemlighållas, skall nämnden underrätta patentmyndigheten om sitt beslut senast inom tre månader efter det så beskaffade ansökningshandlingar inkommit till sistnämnda myndighet att ansökningens föremål tydligt framgår därav.

Gives ej — — — synnerliga skäl.

Så länge förbud, varom i 5 § stadgas, är gällande med avseende å uppfinningen, må offentliggörande enligt 7 § första stycket eller 20 § andra stycket förordningen angående patent ej äga rum.

14 §.

Har statens rätt med avseende å uppfinning som i 13 § sägs övergått till annan, eller upphäves föreskrift som där sägs, skall alltjämt anhängig ansökan i fortsättningen handläggas enligt 7 § förordningen angående patent. Är patent beviljat, skall anteckning därom göras i det allmänna patentregistret samt kungörande och offentliggörande i övrigt ske i enlighet med sjätte stycket i samma paragraf.

16 §.

Vägras eller — — — därigenom sker.

Talan om ersättning som nu sagts prövas av Stockholms rådhusrätt i den sammansättning som anges i 23 § förordningen angående patent.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 18 februari 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars-, handels- och folkhushållningsdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bergquist, fråga om *fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1942 med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen m. m.* samt anför därvid följande.

Lagen den 30 juni 1942 (nr 550) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen m. m. innehåller åtskilliga stadganden som avse att tillgodose det allmännas intresse av att kunna utnyttja eller hemlighålla dylika uppfinningar ävensom därmed jämförliga förfaranden och anordningar av teknisk natur. De centrala bestämmelserna i lagen kunna enligt 1 § sättas i tillämpning av Kungl. Maj:t vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden. För granskning av patentansökningar med hänsyn till uppfinningarnas betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen i riket ävensom för vissa andra uppgifter som angivas i lagen skall enligt 2 § finnas en särskild granskningsnämnd. Enligt 4 § äger Konungen ålägga viss upplysningsplikt beträffande uppfinning.

I 5—11 §§ upptagas bestämmelser om förbud mot uppfinnings offentliggörande m. m. Sålunda föreskrives i 5 §, att uppfinning, som har särskilt avseende å krigsmateriel och tillkommit här i riket eller tillhör någon som är bosatt härstädes, ej må utan tillstånd av granskningsnämnden offentliggöras eller, när den icke är offentliggjord, göras till föremål för ansökan om patent eller annan skydds rätt i främmande stat eller eljest yppas, där ej annat följer av vad i lagen sägs. Sökes patent å sådan uppfinning, som avses i 5 §, skall enligt 6 § granskningsnämnden inom viss tid pröva huruvida uppfinningen alltjämt bör hemlighållas. Enligt 7 § må granskningsnämnden även beträffande uppfinning, som ej har särskilt avseende å krigsmateriel, föreskriva att vad i 5 § stadgas skall tillämpas därå; i sådant fall skall, om patent sökes å uppfinningen, vad i 6 § stadgas äga motsva-

rande tillämpning. Granskningsnämnden äger vidare jämlikt 8 § meddela förbud tills vidare mot utnyttjande av uppfinning, som enligt nu nämnda bestämmelser bör hemlighållas. Beslut av granskningsnämnden, som avses i 6, 7 eller 8 §, skall, för att förbli gällande, inom tre månader från beslutets dag underställas Konungens prövning.

I 12 § upptagas bestämmelser om expropriation i vissa fall av uppfinning. Enligt 13 § äger Konungen, när för statens räkning patent sökes å uppfinning som är av särskild betydelse för rikets försvar, föreskriva, att 7 § patentförordningen ej skall tillämpas å ansökningen. I dylikt fall kan hemligt patent meddelas.

I lagen upptagas vidare bestämmelser om ersättning i vissa fall av allmänna medel och om straff för överträdelser av lagens bestämmelser.

Lagen, som trädde i kraft den 5 juli 1942 och ursprungligen gällde till och med den 30 juni 1943, har genom lag den 9 april 1943 (nr 166) erhållit förlängd giltighet till och med den 30 juni 1944.

Förordnande jämlikt 1 § i lagen har meddelats av Kungl. Maj:t genom kungörelse den 30 juni 1942 (nr 552). Vissa närmare bestämmelser angående tillämpningen av lagen ha meddelats i instruktion den 30 juni 1942 (nr 553) för granskningsnämnden för vissa patentansökningar m. m. samt i kungörelse samma dag (nr 554) angående vad med krigsmateriel skall förstås i lagen den 30 juni 1942 (nr 550) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen m. m.

Till belysning av lagens tillämpning må här lämnas följande från granskningsnämnden för vissa patentansökningar m. m. inhämtade uppgifter, avseende tiden till och med den 31 december 1943.

I enlighet med den för nämnden gällande instruktionen har nämndens granskningsarbete varit inriktat dels å uppfinningar, som utan att ha varit patentsökta dock bringats till nämndens kännedom, dels å patentsökta sådana. I sistnämnda avseende har granskning ägt rum såväl av de patentansökningar, som vid lagstiftningens ikraftträdande redan innelågo hos patent- och registreringsverket, som av därefter dit inkomna patentansökningar.

Antalet granskade ärenden utgör 1 459

Dessa fördela sig sålunda:

framställningar enligt 5 § (om tillstånd till offentliggörande m. m.); bifallna	26
avslagna	—
beslut enligt 6 § (i fråga om hemlighållande av patentsökta uppfinningar); ej hemlighållna uppfinningar	1 353
hemlighållna	80

I 45 fall har beslutet om hemlighållande senare upphävts av nämnden, och i 16 fall har beslutet underställts Kungl. Maj:ts prövning. I 19 fall har nämnden hos Kungl. Maj:t tillstyrkt meddelande av föreskrift enligt 13 § (avseende hemliga patent).

Ett flertal av de av nämnden hemlighållna uppfinningarna har förvärvat av de militära förvaltningarna, i samtliga fall efter frivillig överenskommelse mellan parterna.

Beträffande sådana granskade uppfinningar, för vilka ett beslut om hem-

lighållande icke ansetts böra ifrågakomma men som dock ansetts vara av sådan art, att de borde bringas till vederbörande statsmyndigheters kännedom, har nämnden lämnat dessa myndigheter meddelande härom.

Något anspråk på ersättning av statsmedel för skada eller intrång på grund av lagen har hittills icke framställts.

Den ifrågavarande lagstiftningen, som visat sig vara av betydelse under nu rådande förhållanden, torde böra erhålla förlängd giltighetstid, förslagsvis till och med den 30 juni 1945. *Departements-
chefen.*

Efter min föredragning har den 14 januari 1944 till lagrådet remitterats ett förslag till lag om ändring i förordningen den 16 maj 1884 (nr 25) angående patent, avsett att träda i kraft den 1 januari 1945. Genomförandet av detta förslag föranleder vissa jämkningar i den nu förevarande lagen.

Förslaget till ändring i patentförordningen innebär bland annat, att en patentsökande skall erhålla skydd mot intrång även under den tid ansökningen behandlas. Detta skydd skall i första hand gälla sedan ansökningen och därtill hörande handlingar efter kungörande enligt 7 § patentförordningen blivit tillgängliga för en var. Redan dessförinnan skall emellertid patentsökanden kunna förskaffa sig visst skydd mot intrång. Förutsättning här för är enligt förslaget bland annat, att sökanden medger, att ansökningshandlingarna skola hos patentmyndigheten hållas tillgängliga för en var jämväl innan ansökningen kungjorts enligt 7 § patentförordningen. I sådant fall skall patentmyndigheten i allmänna tidningarna införa meddelande därom. De sist angivna bestämmelserna ha i förslaget upptagits i 20 § andra stycket patentförordningen.

I anförande till statsrådsprotokollet den 14 januari 1944 påpekade jag, att det skydd under behandlingstiden, som sålunda föreslagits, berövades sökanden genom 1942 års lag, i den mån det enligt denna lag vore förbjudet eller med stöd av lagen förbjödes att offentliggöra uppfinningen. Jag framhöll emellertid vidare, att i så fall i stället under vissa förutsättningar inträdde skyldighet för det allmänna att ersätta patentsökanden hans skada. I detta hänseende gäller enligt 16 § i 1942 års lag bland annat, att om tillstånd till offentliggörande enligt 5 § vägras eller återkallas eller beslut om fortsatt hemlighållande enligt 6 § meddelas, skälig ersättning skall utgå av allmänna medel för skada och intrång som därigenom sker. Någon ändring av bestämmelserna i 1942 års lag om hemlighållande av vissa uppfinningar torde sålunda ej böra vidtagas. En komplettering av bestämmelserna i 6 § av lagen synes emellertid böra ske. Enligt detta lagrum må, därest granskningsnämnden inom där angiven tid underrättat patentmyndigheten om att uppfinningen alltjämt bör hemlighållas, kungörande enligt 7 § första stycket patentförordningen tills vidare ej äga rum. I lagrummet torde böra utsägas, att så länge förbud, varom i 5 § stadgas, är gällande med avseende å uppfinningen, offentliggörande icke får ske vare sig enligt 7 § första stycket patentförordningen eller enligt de nya bestämmelserna i 20 § andra stycket samma förordning.

Enligt 14 § i 1942 års lag skall, om hemligt patent för statens räkning beviljats men statens rätt med avseende å uppfinningen övergått till annan eller Konungen upphäver föreskrift om tillämpning å uppfinningen av lagens bestämmelser om hemliga patent, kungörande och offentliggörande i övrigt av patentet ske i enlighet med 7 § sista stycket patentförordningen. I det förut berörda förslaget till ändring i patentförordningen ha bestämmelserna om kungörande och offentliggörande i övrigt av meddelat patent upptagits i näst sista (sjätte) stycket av sistnämnda paragraf. Hänvisningen bör sålunda ändras. I fråga om sammansättningen av Stockholms rådhusrätt i mål om ersättning av allmänna medel enligt 16 § i 1942 års lag hänvisas i andra stycket av samma paragraf till 20 § patentförordningen. Denna hänvisning bör ändras till att avse 23 § patentförordningen, varest enligt förslaget till ändring i samma förordning bestämmelser om särskild sammansättning av rådhusrätten skola upptagas.

De nu angivna ändringarna i 1942 års lag torde böra genomföras från och med den 1 januari 1945, då ändringarna i patentförordningen avses skola träda i kraft.

I enlighet med det anförda har inom justitiedepartementet upprättats förslag till *lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1942 (nr 550) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen m. m.*

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över förslaget, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar¹, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Sigrid Linders.

¹ Denna bilaga, vilken är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här utslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 2 mars
1944.

Närvarande:

justitieråden ALSÉN,
LIND,
regeringsrådet EKLUND,
justitierådet ERICSSON.

Enligt lagrådet den 29 februari 1944 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 18 februari 1944, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1942 (nr 550) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen m. m.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av t. f. byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet hovrättsassessorn Sven Romanus.

Lagrådet lämnade — under erinran om sitt denna dag avgivna utlåtande över förslaget till lag om ändring i förordningen angående patent — nu förevarande lagförslag utan anmärkning.

Ur protokollet:

Bertil Crona.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars-, handels- och folkhushållningsdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bergquist, lagrådets den 2 mars 1944 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 18 februari 1944 remitterade förslaget till *lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1942 (nr 550) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen m. m.*

Med förmälan, att förslaget av lagrådet lämnats utan anmärkning samt att Kungl. Maj:t tidigare denna dag beslutat förelägga riksdagen det i statsrådsprotokollet för den 18 februari 1944 omförmälda förslaget till lag om ändring i förordningen angående patent, sedan detta ändrats på vissa punkter som här ej vore av betydelse, hemställer föredraganden, att det nu förevärande lagförslaget måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Thore Wisén.